

Seyfəddin Dağlının yaradıcılığına bir nəzər

Dilarə Adilova

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. Azərbaycan.

E-mail: dilaraadilova0@gmail.com

Annotasiya. Məqalə Seyfəddin Dağlının yaradıcılığına həsr olunmuşdur. Yazıçının yaradıcılığı öyrənilmiş, əsərləri qruplaşdırılaraq nəzərdən keçirilmiş, mövzu, surətlər, sənətkarlıq xüsusiyyətləri tədqiq edilmişdir. Məqalədə sənətkarın Sona xanım Cabbarlının xatirəsinə ithaf etdiyi “Bahar oğlu” romanına geniş yer verilmiş, əsərin bədii məziyyətləri ön plana çəkilmişdir.

Açar sözlər: satira, hekayə, C.Cabbarlı, nəsr, yazıçı

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 03.12.2021; qəbul edilib – 13.12.2021

A look at the creativity of Seyfaddin Daghli

Dilarə Adilova

Institute of Literature named after Nizami Ganjavi of ANAS. Azerbaijan.

E-mail: dilaraadilova0@gmail.com

Abstract. The article is dedicated to the creative activity of writer, Seyfaddin Daghli. The author's creativity has been systematically studied, researched in the volume of articles, his works have been grouped and reviewed, themes, images researched in terms of features of art. After the author's personality and place in our literary history were mentioned, the works were analyzed. The study includes works in terms of volume and value. The novel "Son of Spring" dedicated to the memory of Sona khanim Jabbarli was given a wide place, the merits of the work were brought to the fore.

Keywords: satire, story, J.Jabbarli, prose, writer

Article history: received – 03.12.2021; accepted – 13.12.2021

Giriş / Introduction

Satirik yazıçı, şair, jurnalist, tərcüməçi və dramaturq olan Seyfəddin Dağlı Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənətinə görkəmli şəxsiyyətlər bəxş edən Xızı torpağındandır. 1927-ci ildə anadan olan ədib 62 il ömür sürsə də, özünəməxsus yaradıcılığı ilə ədəbiyyatda, insanlığı ilə qəlblərdə yaşayan unudulmaz sənətkarlarımızdandır. Seyfəddin Dağlının ədəbi irsi geniş və çoxşaxəlidir. Elə nəşr olunduğu ilk təcrübələrindən oxucunun qəlbini fəth etməyi bacaran yazıçının oçerkdən povestə, felyetondan pyesə keçdikcə qələmi də püxtələşir, oxucuların sevimlisinə, ədəbi ictimaiyyətin diqqət mərkəzinə çevrilir. S.Dağlının yaradıcılığı zəngin olmaqla

bərabər, janr müxtəlifliyi ilə də seçilir. Ədəbiyyata şeirlə gələn S.Dağlı getdikcə satira və yumor sahəsinə üstünlük verərək, bir-birindən maraqlı əsərlər yazmış, 1970-ci illərin ən yaxşı satiriklərindən hesab edilmişdir. Güclü istedadı ona asanlıqla janrdan janra, mövzudan mövzuya keçməyə imkan verirdi. Yazıçı düşdüyü hər situasiyanı ədəbiyyatın xeyrinə dəyərləndirməyi, ondan genə-böl faydalanmağı bacarmışdır. Qələminə doğma olan satiradan rahat şəkildə cənub mövzusunə keçmiş, bu mövzuda yazdığı hekayələrini sonradan “Məşəl” kitabında toplamışdır. “Əziz yadigar” və “Əks alınmadı” hekayələri, “Qara qız”, “Bir kolleksiyanın tarixi”

povestləri də cənub mövzusunda olub İran xalqının şah dövründə olan həyatını və rejimin sonunda baş qaldıran inqilabi hərəkəti əks etdirmişdir.

Cənubi Azərbaycan qadınlarının həyatına həsr etdiyi “Kəcil qapısı” romanı da S.Dağlının nəsrində əhəmiyyətli yer tutur. Yazıcının adlı-sanlı əsəri isə, əlbəttə, böyük dramaturqumuz Cəfər Cabbarlının həyatına həsr etdiyi “Bahar oğlu” romanıdır. Son əsəri olan “Şirin duz” isə 1941-45-ci illər müharibəsindən sonra zəhmət meydanında və yeni həyat uğrunda gedən gərgin mübarizənin inikasıdır. Göründüyü kimi, S.Dağlı epik növün bütün janrlarında, eləcə də dramaturgiyada böyük uğurlar qazanıb hər mövzunun “kürəyini” asanlıqla yerə vursa da, əsas mehr saldığı, onun üçün birinci yerdə duran sahə satira-yumor olaraq qalırdı. Bu formanın adları qoşa çəkilsə də, məzmunca çox fərqli gülüş növləridir. Sadə dildə desək, yıxılana gülürsənsə yumordur, itələyənlə gülürsənsə satira. Hələ ironiya, sarkazm, sinizm kimi yan əhatələ-

ri də vardır. Satira çatışmazlıqlarla mübarizə aparır, yumor onlarla bərişdirir. Daha doğrusu isə, cəmiyyətin səbr kasası dolub-daşanda satiriklərə ehtiyac duyulduğu kimi, satiraya da meydan açılır. “Bu janrın ədəbiyyatımızda olan ənənələrini qeyd etmədən mövzuya keçid etmək düzgün olmazdı”, – düşüncəsi ilə XIX əsrin şair, yazıçı və dramaturqlarını, publisist və maarifçilərini, habelə, onların yolunu şərəflə davam etdirən sonrakı nəsli qədirşünaslıqla yad edək... M.F.Axundov, S.Ə.Şirvani, M.Ə.Sabir, Ə.Haqverdiyev, Əli Nəzmi, C.Məmmədquluzadə, Ö.F.Nemanzadə, M.S.Ordubadi, Mir Cəlal, Sabit Rəhman və bu siyahını uzadacaq olsa, neçə qələm ustamız yaratdıqları şedevrlərlə ədəbiyyat tariximizdə əbədi qalacaqlar. Sovet ədəbiyyatının qızıl dövründə satira bir janr olaraq formalaşmış, bu sahədə yazıb-yaradanların sayı artmışdır. Məşhur sələflərinin yolunu gedən S.Dağlı da hərtərəfli fəaliyyəti ilə satirik ədəbiyyatı dövrünün tələblərinə uyğun daha da inkişaf etdirib təkmilləşdirmişdir.

Əsas hissə / Main Part

Ədibin 1950-60-cı illərdə yazdığı hekayələri və “Kimi kimi basdırdı” satirik povesti 1977-ci ildə işıq üzü görən “Aldada bilməzsən” kitabında toplanmışdır. Məşhur “Sabiqlər” hekayəsində mənsəbpərəstlik, kreslo düşkünləri, meşşanlıq yazıcının tənqid hədəfidir. “Mən nazir olanda”, “mən müdür olanda”, “mən rəis olanda” kəlmələri sabiqlərin dilindən düşmür, vəzifədən atıldıqdan sonra yazıq, məzlum gününə qalan keçmiş karyeristlər vəzifədə olduqları zamanların həsrətini çəkir, “stol”un verdiyi imkanlardan danışmaqdan doymurlar. “Dünyanın işinə baxın, arvad da üzümə ağ olub! Mən nazir olanda əlimin altında min dənə sənin kimi arvad işləyirdi, hələ kişiləri demirəm. Ağızları nə idi ki, yanımda cıncıqlarını çıxaraydılar. Atalarını yandırardım!” [2, s.8]

“Qonşumuz gənc bəstəkar” hekayəsi lazımlı mövzu üzərində qurulmuşdur. Gənc bəstəkarın hekayənin əvvəlindəki müştəbehliyi, lovğalığı sonda quzu-quzu illərin xanəndəsi olan qonşusuna dönüb ondan dərs almaq istəyi ilə başa çatır.

“Kişini öldürdülər” hekayəsi mövhumatın, bəhsə-bəhsin güdazına gedən bir kişinin acınacaqlı aqibətindən danışır. Burada satiranın zərbəsi Kəblə Muxtarın külfətini qamçılayır. Sapsağlam adamı yalançı işgüzarlıqla qəbrə yola salırlar. Hekayə göz yaşları içərisində gülüşlə başa çatır. Ümumiyyətlə, S.Dağlının bu hekayəsi də daxil olmaqla, bütün əsərləri sənətkarlığı, realizmi, səmimiyyəti və duzlu təhkiyəsi ilə seçilir, qəlblərdə, yaddaşlarda iz qoyur. “Çay və onun dəstgahı”, “Cehizli qız” hekayələri mövzu baxımından yaxın olub, sovet dövründəki çatışmazlıqlardan yaranan əşyapərəstliyə, məişətdəki eybəcərliyə həsr edilmişdir. “Aldada bilməzsən” hekayəsi qısqanclıq zəminində baş verib, hardasa “Mənziliniz mübarək” pyesinin tanış epizodunu xatırladır. “Bolluq” hekayəsində qarınqulu personajı elə təqdim edir ki, oxucunun ona rəğbəti, simpatiyası artır. “Yaxşı işləyirəm, yaxşı da yeyirəm” sözləri dolayısı ilə “işləməyən dişləməz” atalar sözünə gətirib çıxarır.

S.Dağlının 1970-ci illərdə yazdığı hekayələri mövzu rəngarəngliyi və maraqlı süjet xətti ilə diqqəti cəlb edir. “Güləndağ məzhəkəsi”, “Bu

nədir əyninə geymişən?”, “Arxada döyüş”, “Ondatra sövdəsi”, “Arvad deyən oldu”, “Dəl-lal” hekayələri sözügedən dövrə aid maraqlı nümunələrdəndir. “Güləndağ məzhəkəsi” əslində dərin-psixoloji epik nümunədir. Hekayədə qoyulan problem Güləyənlər tayfasının ayıq-sayıqlığı, tədbirliyi sayəsində məzhəkəyə çevrilir. Günlərin bir günü pristav 4 kəndi əhatə edən birliyə təzə kəndxuda təyin edir. Azgın, özbaşına, zalım kəndxuda yanında gəzdirdiyi tulası ilə bir yerdə bu kəndlərin əhalisinə olmazın zülmə başlayır. Adından da göründüyü kimi, “Ərizə-bazlar” ərizələri ilə, “Rüşvətçilər” rüşvətlə kəndxudanın öhdəsindən gələ bilmirlər. “Qaçaq-lar” onu bacarırlar ki, tulanı ilim-ilim itirirlər. Və bu anda səhnəyə Güləyənlər tayfası çıxır və qonşularının bacarmadığını təkbəşinə bacarıb kəndxudanı qovdurur. Özü də elə-belə yox, biabırcasına. “Bu nədir əyninə geymişən?”, – nankor oğulun zəhmətkeş ataya bəyən-məməzlikdən verdiyi sualıdır. Qırçı atanın hesabına mühəndis diplomu alıb gözəl mənzildə fırayan yaşayan oğul indi ondan utanır, xəcalət çəkir. Hekayədə cəmiyyətin naqislikləri göz yaşları içərisində tənqid edilir. “Arxada döyüş” hekayəsi oxucunu qızgın döyüşlərin getdiyi cəbhə xəttindən uzaq bir meşəyə aparır. “Alman-faşist qoşunları Şimali Qafqaza soxulmuşdular. Hitlerçilər Bakıya can atırdılar. Gecələr kəndlərdə keşikçi dəstələri növbə çəkirdi” [3, s.15]. Hekayənin süjetini bu arada meşədə gecələməyə məcbur qalan qoca sürücü ilə gənc kinomexanikin başına gələn məzəli əhvalat təşkil edir. Hekayə şux zarafat, şən notlarla başa çatır. “Ondatra sövdəsi”, “Arvad deyən oldu” ailə-məişət mövzusunda olub əsl sovet hekayələridir. Sovet dövrünün defisiti bu gün çoxdan unudulub. Lakin 70-ci illərdə aktual olan bu məsələ “böyük sovet xalqı” üçün xeyli problem yaradır, bu baxımdan satiriklərin, yumoristlərin sevimli mövzusu kimi daim diqqət mərkəzində saxlanılırdı. “Axtardığını dükan-bazarda tapa bilməyən Dincəli baxışlarını sanatoriya əhlinin üzərində, daha doğrusu, burada dincələnənlərin başlarında gəzdirməyə başladı” [3, s.165]. Yaxud “Bəs... axı deyirlər ki, bayram üçün sizə əla növ düyü veriblər...”

– Hə, vermişdilər, amma satdıq, qurtardı.

Müştəri təsadüfən izə düşmüş ləpirçi kimi, tutduğunu buraxmadı:

– Bəlkə özünüzçün bayramlıq saxlamısınız. Nə olar ki, ondan bir az da mənə verəsiniz” [3, s.170-171]. Bu günün bolluğu içində yaşayan nəsil belə halları yalnız kitablardan oxuyur, bu gündən adi görünən şeylərin yaxın keçmişdə necə əlçatmaz olduğuna ürəkdən təəccüblənir də.

S.Dağlı müasir Türkiyənin böyük ziyalı, əsərləri xarici dillərə daha çox çevrilən satirik Əziz Nesinlə uzun illər dostluq və əməkdaşlıq etmiş, bu münasibətdən hər iki xalqın ədəbiyyatı bəhrələnmişdir. Onun pyes yaradıcılığı ədəbi fəaliyyətində önəmli yer tutur. “Adı sənin, dadı mənim”, “Aydınlığa doğru”, “Mənziliniz mübarək”, “Təzə gəlin”, “Kölgələr pıçıldaşır” pyesləri oxucuların rəğbətini qazanan, uzunömürlü səhnə əsərlərindəndir. “Mənziliniz mübarək” tamaşası respublikanın baş teatrı olan Akademik Milli Dram Teatrında uzun illər afişalardan düşməmişdir. Pyesdə o dövrün aparıcı mövzularından olan istehsalat mövzusu ailə-məişət məsələlərinin mərkəzində təsvir olunaraq bir-birini üzvi şəkildə tamamlamışdır. Şirin dillə yazılmış pyes maraqla oxunduğu kimi, uğurlu səhnə taleyi də yaşamışdır. Əsərdə bəzi məqamlar – layihə institutunun direktoru Böyükkişi Qəmbəroviç və katibə Şümarə olan səhnələr tamaşaçının yadına Eldar Ryazanovun “Karnaval gecəsi” filmini salsa da (Oqursovtosya), tez də unudulur, pyesin adına xələl gətirmir. Yəni müdir-katibə tərəf-müqabilinə o dövrün demək olar ki, bütün istehsalat əsərlərində rast gəlinirdi. Sakinlərə veriləcək binanın layihəsində əsaslı və dözülməz kəm-kəsirləri görən komissiya qüsurlu mənzillərin orderlərini elə layihəçilərin özlərinə təqdim edir. Finalda pərdə oynaq musiqi sədaları altında enir.

“Bahar oğlu” romanı xalqımızın böyük oğlu, şair, dramaturq, teatrşünas və kinosenarist Cəfər Cabbarlının həyat və yaradıcılığına həsr olunduğu üçün maraqla doğurur, sevilir. C.Cabbarlı əsərlərində dövrünün aktual problemlərini qaldırmaqla yanaşı, progressiv romantizmin qabaqcıl nümayəndəsi kimi Azərbaycan mühitinin təzadlarını, onların həlli yollarını ədəbiyyata gətirmişdir. Cəfər “yalnız ona görə “Bahar oğlu” adlanmır ki, o baharda doğulub. Həm də

ona görə ki, ədəbiyyata “Bahar” şeiri ilə gəlib, ömrünün, taleyinin bahar çağını yaşayıb, ictimai düşüncəmizə bahar ovqatı gətirib...” [1] Yəni, ha tərəfdən baxsan, S.Dağlının böyük həmkəndlisinə verdiyi ad dəqiqdir, yerindədir, əbədidir. “35 il ömür sürmüş, 20 il ədəbi yaradıcılıqla məşğul olmuş C.Cabbarlı ən qüdrətli qələm sahibi kimi xatirələrdə qalmışdır” [7]. E.Heminquey deyirdi ki, bir insan haqqında sadə, doğru və səmimi əsər yazmaqdan daha çətin bir iş yoxdur. O ki qaldı bu insan hamının tanıdığı və sevdiyi Cəfər Cabbarlı ola... Qısa ömrü onlarla kitaba sığmayacaq qədər dolu, zəngin olan Cəfər Cabbarlı.

Yazıçı evlərdə xörək bişirən, təndirə çörək yapan Şahbikənin oğlu Cəfəri yeniyetməliyindən başlayıb qısa həyatının sonuna – Azfənin (AMEA) böyük salonunda bütün ölkənin yola saldığı cənazə törəsinə qədər müşayiət edir. Oxucunun gözləri qarşısında dahi, vətənpərvər böyük İNSAN yetişir, bu insanı sevməmək, ona vurulmamaq, səcdə etməmək, onunla qürur duymamaq mümkün deyil. Cəfər Cabbarlı bizim qarşımızda çöl çiçəkləri kimi sadə, azad, kövrək olduğu qədər mətanətli bir obraz kimi dayanır. Anasına “mən... sənə qul olacağam, ana!.. Hamınızın nökrü, xidmətçisi olacağam!” [4, s.33], – deyən gənc dağlı Cəfər elə 35 illik həyatını da Cəfər Cabbarlı kimi xalqına xidmətdə keçirdi. Uşaqlıqdan “havalı” böyüyən Cəfəri çörək satanda Süleyman Sani Axundov görür, onun ağına, zəkasına heyran olub məktəbə cəlb edir. Vərəqlər çevrildikcə, Cəfər də rus-azəri məktəbindən ali-ibtidai məktəbə, qəzet redaksiyasından sənaye məktəbinə keçid alır. C.Cabbarlının “istək ilə nəticə arasında keçilməz bir uçurum var ki, onu ancaq qüvvətli simalar keçə bilərlər” – fikri birinci növbədə elə onun özünə şamil edilməlidir. Və bütün bunlar romanın səhifələrində addım-addım öz əksini tapır. S.Dağlı kiçik vətəni Xızının böyük oğlu Cəfər Cabbarlının obrazını sevə-sevə, sonsuz məhəbbətlə yaratmışdır. Cəfərin onsuz da işıqlı obrazı kitabın səhifələrinə sığmır, insanın qəlbinə nura boyayır, köksünü fəxrlə qabardır, eyni zamanda belə nadir şəxsiyyəti bu qədər erkən itirdiyimiz üçün yandırır-yaxır. Bu itki ilə bu gün də barışmaq çətindir.

Əsərdə neçə dəfə Cəfərin çox sevdiyi baharın gəlişi təsvir edilir, dəfələrlə göz açıb gördüyü, könül verib sevdiyi Şubanı dağlarının adı çəkilir. “O qədər böyük idi ki, Bayıl körfəzindən Keşlə çölünə qədər, Zığ burnundan Şubanı dağlarınadək üfüqdən-üfüqə bütün Bakını öz iri eynəyinin sümük haşiyəsi içinə almışdı. O gözlər...” [4, s.5] Hər dəfə də Abşeronun bu coğrafiyası müəyyən bir hadisə ilə əlaqədar xatırlanır, əsərə söhbətin ovqatına uyğun çalar verir... “Günəş saralmış çöhrəsini Şubanı dağı arxasında gizlətdi” [4, s.138]. Cəfərin qəfil ölüm xəbəri də “qarlı-şaxtalı gecədə üfüqdən-üfüqə, Şubanıdan Xəzərədək dartılaraq bütün Bakını yuxudan oyatmışdı” [4, s.272].

Roman personajlarla zəngindir, böyüklü-kiçikli, baş-epizodik, hətta fonu tamamlayan obraz da qəhrəmanın xarakterinin açılmasına, istənilən məqamların qabardılmasına xidmət edir və yazıçı bunu bacarır. C.Cabbarlını xüsusi təqdimata, sevdirməyə ehtiyac olmasa da, S.Dağlı buna nail olmaqla bərabər, özünün də üslubunu təsdiqləmiş, yazıçı kimi məqamını yüksəltmişdir. Müəllifin böyük zəhməti, gördüyü işin məsəti ortadadır. Əsərdə hər bir detala diqqət yetirilmiş, böyük dramaturqun obrazını tamamlayacaq bir nüans da yaddan çıxmamışdır. Cəfərin əksər qəhrəmanları mahnı oxuyur, tamaşa salonunun qırmızı pərdələri bağlandıqdan sonra bu mahnılar şərqiyə çevrilib xalqın dilinə düşürdü. S.Dağlı dramaturqun bu maraqlı özünə-məxsusluğuna da əsərində yer ayırmışdır. Romanın əvvəlində oxucunun qarşısına çıxan kiçik Solmazdan başlamış Dağlı məhəlləsindəki qohumlarına, dostlarına, Cəfəri Cüllüt əfəndi kimi “müəllim”lərdən himayə edən yazıçı, pedaqoq Abdulla Şaiqə, Məşədi Əzizbəyova, pristav, Kərbəlayı Muxtara qədər, teatr xadimləri – H.Ərəblinski, A.Şərifzadə, Ü.Rəcəb də daxil olmaqla, hər bir obrazın bahar oğlunun tərəflərini, onun aşırıb-daşan istedadını müxtəlif rəqurslardan göstərməkdə rolu var. Romanı bütünlükdə Cəfərə sonsuz xalq məhəbbətinin, ehtiramının təəcəssümü hesab etmək olar.

“Şirin duz” S.Dağlının iri həcmli əsərlərindən olub, mövzu etibarilə Azərbaycanın bugünkü halı ilə səsleşir. “1945-ci ilin payızında bu günəşli, bu küləkli, bu Xəzərli qədim şəhər özünün təzə bir dövrünə qədəm qoymuşdu. Ölkə

qalibiyyətlə ağır müharibədən çıxmışdı və bu böyük zəfərdə bu böyük şəhərin də payı var idi” [5, s.3]. Elə ilk səhifədən göründüyü kimi, vəziyyət eynidir. Yalnız sovet xalqı alman faşizminin fəsadlarını aradan qaldırırdısa, Azərbaycan iblis qonşusunun torpaqlarında törətdiyi vəhşiliklərin nəticələri ilə üzbəüz qalmışdır. Zaman – qat-qat artıq, 4 ilin 30 ilə nisbəti. Fəciələrin miqyası, həcmi – ağlasığmaz! Dərdimiz açılarda bitmək bilməsə də, daha uzağa getməyə... Mövzumuz başqadır. Yazıçı müharibə sonrası sovet Bakısına sevgi dolu bir ekskurs edib keçir mətləbə, İsmət xanımın frontdan təzə gələn oğlu Çinar indi də çəmodanını qablayıb torpaqla “dava”ya gedir. (Yazıçı Bakının küçələrini, hərbi geyimli adamları təsvir etdikcə, mənim də gözlərim qarşısında bu dəqiqə küçələrimizdə qoltuq ağacı, əlil arabası ilə gəzən gənc qazilər durur. Alman faşizminin metastazı erməni faşizminə lənət olsun!) “Şor dənizdə şəhər salan, şoran torpaqları da duzdan təmizləyər” [5, s.9], – deyən Çinar Muğan düzünə, Kür-Araz ovalığına yola düşür. Məqsəd hektarlarla şoran torpaqları əkinə yararlı etməkdir. Bu da bir cəbhədir, əmək cəbhəsi. “Front”dan, onun nizam-intizamından, alışqanlıqlarından hələ ayrılmayan yeni cəbhəçilərin ilk işi əvvəlcə “Şoranlıq” adlanan qəsəbəni “Şirinlik” adlandırmaq olur, sonra da şoranlıqları sözün həqiqi mənasında şirirləşdirmək. Və qarşıya qoyulan bütün problem məsələlər roman boyu

qəhrəmanlar tərəfindən həll edilir, başa çatdırılır. Yazıcının usta qələmi həm personajların əmək fəaliyyətini, həm də ailə istirahətini oxucuya təsvir edir. Roman məzmunca maraqlı, ideyaca vacib olub, rahat oxunur, sovetdən qalan qanqaraldıcı məqamlar olsa da, dövrün tələbi deyib üstündə dayanmasaq da (o zamanın əksər əsərlərində rast gəlinən erməni hadisəsi), ibrət kimi yanaşmalı, unutmamalıyıq.

“Kirpi” satirik jurnalına rəhbərlik etdiyi 17 il S.Dağlının fəaliyyətində ən məhsuldar dövr olmuşdur. Baş rəssamı Nəcəfqulu olan “Kirpi” dövrü üçün nüfuzlu olduğu qədər, antipod dairelər üçün də “qorxulu” sayılırdı. Böyük satirikin “Kirpi”dəki xidmətləri bu gün də hörmətlə yad edilir. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev “Kirpi”dən (əslində, onun baş redaktorundan) edilən umu-küsülərə cavab olaraq qətiyyətlə demişdi: “Seyfəddindən mənə şikayət etməyin!”

“Gözümü açıb Azərbaycanda yeganə satira-yumor dərgisi olan “Kirpi” jurnalını görmüşəm. İlk satirik hekayəm də burada dərc olunub. Hekayəni o zaman jurnalın baş direktoru, məşhur yazıçı-satirik S.Dağlı bəyənib çap etmişdi” [6]. Bu sitatın müəllifi yazıçı-satirik Xeyrəddin Qoca sözünə rus təhqidçisi V.Q.Belinskiyin fikri ilə davam edir: “Satira şən və hazırcavab adamların qərəzsiz hırılıtsı deyil, cəmiyyətdəki bəlbirçilikdən özünü təhqir edilmiş sayan adamların alovlu, dəhşətli qəzəbidir” [6].

Nəticə / Conclusion

S.Dağlının böyük yaradıcılığı kiçik məqalənin həcmi daxilində gözdən keçirildi. Amma yazıcının irsi onun daha geniş araşdırılıb tədqiq edilməsinə imkan verir. Xızıda Seyfəddin Əliağa oğlu Abbasov kimi dünyaya gəlib, Sovet dövrü ədəbiyyatımızda Dağlı kimi qalan yazıcımızın imzası yeni nəsil tərəfindən bu gün də ta-

nınır və sevilir. Onun “ötən əsrin ortalarında yandırdığı “Məşəl” zamanın keşməkeşlərinə sinə gərərək yenə də öz işığını, istisini, oxucu auditoriyasını saxlamağa davam edir. Vaxt keçsə də, meyarlar, dəyərlər dəyişsə də, S.Dağlıya, onun əsərlərinə münasibət dəyişmir, bu da yazıçı-şəxsiyyət nümunəsinin birbaşa göstəricisidir.

Ədəbiyyat / References

1. Asif Rüstəmli. Butov.az. 25-04-2016.
2. Seyfəddin Dağlı. Aldada bilməzsən. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1977.
3. Seyfəddin Dağlı. Mənziliniz mübarək. “Yazıçı”, 1981.
4. Seyfəddin Dağlı. Bahar oğlu. Uşaq və Gənclər Nəşriyyatı, 1962.
5. Seyfəddin Dağlı. Şirin duz. Azərnəşr, 1988.

6. Xeyrəddin Qoca. Çağdaş Azərbaycan satirik ədəbiyyatının bugünkü acınacaqlı səviyyəsi və ona gətirən səbəblər... Bakı-xeber.com 9 avq., 2017.
7. Yavuz Axundlu. Cəfər Cabbarlının həyatı və mühiti yeni təfəkkür işığında. “525-ci qəzet”, 2012, 19 may.

Взгляд на творчество Сейфеддина Даглы

Дилара Адилова

Институт литературы им. Низами Гянджеви НАНА. Азербайджан.

E-mail: dilaraadilova0@gmail.com

Резюме. Статья посвящена творчеству писателя Сейфеддина Даглы. Творчество автора систематически изучается, исследуется в объеме статьи, его произведения сгруппированы и рецензированы, исследованы по тематике, копиям, художественным особенностям. Были отмечены личность и место автора в нашей истории литературы, а затем произведен анализ произведений. В исследование включены произведения по объему и значимости. Роман “Сын весны”, посвященный памяти Соны ханум Джаббарлы, получил широкое место, на первый план были выведены достоинства произведения.

Ключевые слова: сатира, рассказ, Дж. Джаббарлы, проза, писатель